

*Черкаська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №7
Черкаської міської ради Черкаської області*

Творчі завдання з української мови

Прилуцька Людмила Олексіївна
вчитель початкових класів
Черкаської ЗОШ І-ІІІ ст. №7,
вчитель вищої категорії,
вчитель методист.

ФОНЕТИКА

1. Запишіть 6 слів, у яких останній звук позначається двома літерами.

2. Випишіть у три колонки слова:

1. Звуків і букв порівну.
2. Звуків менше ніж букв.
3. Звуків більше ніж букв.

Радіо, праця, рідне, дзюркіт, авіалінія, алюміній, дощ, жолудь, емальований, цятка, об'їзд, сім'я, розбуджений, троє, льон, електрозварник, ідея, обсаджувати.

3. Відшукайте слова, де звуків більше, ніж букв, випишіть їх. Підкресліть слова, у яких букв більше ніж звуків.

Вишита колоссям і калиною
вигойдана співом солов'я,
звешся веселково Україною,
nene зачарована моя.

4. Підкресліть слова, в яких звуків більше, ніж літер.

Майка, читаю, їхав, кущ, маяк, джміль, ялинка, подвір'я, щавель, дзвінок.

5. Доберіть слова до схем.

= 0 = - 0
- - 0 - - 0
0 = 0 - 0 =
- 0 - 0 =: 0

6. Відгадай загадку. Полічи кількість букв і звуків у відгадці. Чого більше? Чому?

Воно належить мені. Але інші вживають його частіше, ніж я.

7. Запиши букви приголосних букв українського алфавіту у порядку абетки.

8. Відгадай загадку. Підкресли у тексті букви, що позначають дзвінкі приголосні звуки.

На грибка я
Схожий трішки:
Зверху – брилик,
Знизу – ніжка,
Я в соснову
Дошку вгруз,
На мені висить картуз.

9. Про які буквосполучення йдеться у загадці?
Це усі повинні знати:
Нас не можна роз'єднати:
Відрізняємося ми чим?
Літер дві, а звук один.
10. Поділіть слова на склади (рискою або дужкою знизу).
Обруч, рак, квітець, гайка, синька.
11. Назвіть звуки в слові рік. Придумайте слова, що починаються з кожного звука даного слова. Складіть з ними речення.
12. Відгадайте назву фрукта за цією звуковою схемою:
0 – 0 = - 0 –
Відгадайте. Що це за фрукт та придумайте аналогічне завдання для свого товариша.
13. Розмістіть у порядку збільшення звуків слова, що починаються на букву д:
Дуб, дятел, доля, долото, дзеркало, джентльмен.
14. Замініть у словах глухі звуки дзвінками, щоб утворилися нові слова:
Коса - Сірка -
Кіска - Сир –
15. Поставте наголос у словах:
Шофер, подруга, черговий, дочка, олень, читання, кілометр, виразно, засуха, випадок, одинадцять.
16. Підкресліть букви, в яких «сховався» звук [й].
Дощик м'яту поливає,
А сонечко вигріває.
Розцвітає синя м'ята,
Веселіє біла хата.
17. Запишіть в алфавітному порядку:
Апельсин, колосок, атака, боротьба, наставник, крона, нива, блекота.
18. Фонетичні загадки:
а) 1. Приголосний, глухий. Моя пара [з].
2. Голосний, ненаголошений. Можу уподібнюватися до [и].
3. Приголосний, дзвінкий, не маю пари. Знайдіть мене у слові лексика.
4. Приголосний, дзвінкий, без пари. Разом з голосним [а] позначають однією буквою.

- б) Відгадайте слово за описом його звуків.
1. Приголосний, глухий, моя пара [з].
  2. Голосний, наголошений. Ніколи не стою на початку слів.
  3. Приголосний, дзвінкий, м'який без пари. Знайди мене у слові соняшник.
  4. Голосний, позначаю м'якість попереднього приголосного. Є у слові промінь.
  5. Приголосний, дзвінкий, м'який без пари.
19. До якого з даних слів підходить звукова модель:
 - = 0 – 0 =: 0
 Ніччю, вугілля, століття, світання, колосся.
20. У котрому рядку у всіх словах кількість букв відповідає кількості звуків. Обкресліть порядковий номер цього рядка.
1. Юнак, щука, літо, тінь.
  2. Пенал, запорізький, рілля, просьба.
  3. Окраєць, земля, вокзал, дев'ять.
21. Відшукайте слово, де звуків більше ніж букв. Придумайте два приклади своїх слів з такою ж ознакою.
- Сонце вкрилося хмарками,
 Хтось в невидимій імлі
 Небо сірими нитками
 Пришиває до землі.
22. Доберіть слова, щоб перший звук був [л], останній [а].
23. Як *ніч* можна перетворити на *рака*, змінюючи почергово лише одну букву?
 (*Ніч – річ – рік – рак.*)
24. Продовжити ряд слів, добираючи їх так, щоб вони римувалися.
 Зразок: Листок – молоток – колобок – колосок – волосок і т. д.
- Гілка - ...,   ...,   ...,
 Коса - ...,   ...,   ...
25. З поданих речень випишіть слова, які відповідають даним схемам:
 [0 | - - 0 = : 0]   [- = 0 | - 0 | = : 0]
Осінь щедра та багата встала до світання.
Роздає усім до свята дорогі убрання.
26. Прочитайте вірш. Замість звукових моделей дібрати з дужок потрібні слова.
- В небі жайворонки [- = 0 | = : 0].
 [- 0 | - 0 | - 0 | = 0 | = : 0], [- = 0 = | 0 = | : 0],
 [- - 0 | = 0 =], [- - 0 | = 0 =] цілий день,

і [- - 0 | - 0 | - 0 =], і співають,
і з [- 0 | - - 0 | = 0] світ [= 0 | - 0 | = 0 =]
[- - 0 | - 0 -] радісних пісень.

27. Відшукайте у кожному рядку зайве слово, Підберіть до нього споріднені:
Весна, весняний, весело, веснянка.
Сирий, сирість, сирний, сируватий.
28. Придумайте слова з таким же звуковим складом:
Щока -   Мальва -   Зоя -
29. У котрому рядку всі слова мають однакову кількість букв та звуків.
1. Юність, щедрість, екзамен, тінь.
2. П'ять. Запорізький, обличчя, просьба.
3. Заєць, земля, вокзал, дев'ять.
30. Прочитайте вірш.
Жива вода дає життя
Всьому живому в світі,
Якщо живе жива вода,
Тоді земля у квіті.
Випишіть з вірша слова, в яких:
а) звуків, більше ніж букв; б) звуків менше ніж букв.
31. Підкресліть слова, в яких звуків більше, ніж літер.
Галявина, їжак, лялька, юрба, ящик, в'юн, земля, країна, олівець, щавель,
край.
32. Встановіть закономірність, продовжіть ряд слів.
Загадка, мама, школа, юність, ...
Ящик, юнак, їжак, єнот, ...
Карась, дзвін, джміль, день, ...

БУДОВА СЛОВА

1. Відшукайте у кожному рядку зайве слово. Підберіть до нього споріднені:
1. Весна, весняний, весело, веснянка.
2. Сирий, сирість, сирний, сируватий.
3. Дорога, доріжка, дорожній, дорого.
2. Прочитайте, виберіть з тексту слова до моделей:
1. □ ^ □
2. □ ^ □

Вийди, вийди, сонечко,
на дідове полечко,
на бабине зіллячко,
на наше подвір'ячко,
на весняні квіточки,
на маленькі діточки,
там вони граються,
тебе дожидаються.

3. У поданих словах позначте корінь і префікс. Що цікавого ви помітили?
Утвори подібні слова.

1. Беззубий, беззвучний, піддався, беззахисний .

4. Виберіть спільнокореневі слова з групи слів, виділіть корінь.

1. Вітер, вітерець, віти, вітровій, вітряно, вітряк, Віта.

2. Мука, мучний, мучити, мучнистий, борошно.

3. Дітки, діти, подітися, дітвора, школярі, учні.

4. Годинник, година, годити, годинниковий, вряди годи.

5. Дорога, придорожній, дорожній, путь, доріжка, дорогий, шлях.

6. Гуска, гусенята, гусар, гусениця, гусак.

7. Маленький, мала, малюк, малеча, малюнок.

5. Придумайте слова з такою ж будовою, як у поданих словах:

1. Багатство.

2. Літо.

3. Водій.

4. Забрали.

6. Спишіть слова. Виділіть в них основу і закінчення. Утворіть по дві форми від кожного з виділених слів.

1. Водяний.

2. Пальто.

3. Вік.

4. Земля.

7. Випишіть із групи слів зайве, звертаючи увагу на закінчення.

1. Вечеря, звичаї, чай, свято, сила.

2. Вчора, тихо, зустріч, далеко.

3. Поні, журі, шосе, таксі, ідея.

4. Ніч, сніданок, любов, правило.

8. За допомогою суфіксів утвори і запиши слова з новими значеннями.

1. Став.

2. Жито.

3. Зелень.

4. Молоко.

5. Рід

9. Розподіліть слова так, щоб у кожній групі були слова одного кореня.

1. Правити, правий, справа, правопис, праворуч, правитель.

2. Завод, водиця, водій, заводчик, водник, обезводнили, водойма, підводник

3. Ніс, носовий, носилки, носила, ноша, перенісся, переносити, носоріг, приніс.

10. Запишіть схеми поданих зразків:

Зразок: — П ^ □ (напишу).

Лісом, молодець, подорожній, тихо, пришкільний, садівник, листки.
Перепишує, розмова, радісно, підземний.

11. Згрупуйте слова у 3 колонки:

у 1-шу — слова з вираженим звуковим закінченням ;

у 2-гу — з нульовим ;

у 3-тю — без закінчень.

Пюре, ручка, ліс, висновок, борець, далеко, літо, поле, таксі, добре,
розповідь, літній, мама, край.

12. До поданих слів доберіть спільнокореневі:

1. Клас.

2. Сад.

3. Вода.

4. Земля.

5. Море.

6. Водій.

7. Тополя.

13. Доберіть по 1 слову до кожної схеми:

1. Префікс, корінь, суфікс ;

2. Корінь, суфікс ;

3. Префікс, корінь, суфікс, закінчення.

14. Відшукайте у кожному рядку зайве слово. Підберіть до нього споріднені:

1. Весна, весело, весняний, веснянка.

2. Сирний, сирий, сирість, сируватий.

15. Придумайте 3-4 слова з такою ж будовою, як у поданих словах.

1. Ставок.

2. Загадка.

3. Вода.

4. Перехід.

16. Доберіть три слова за схемою префікс + корінь + суфікс + закінчення , щоб із них можна було скласти речення.

17. Доберіть якнайбільше спільнокореневих слів до слів *творити, сніг*. Виділіть із них префікси та суфікси (за наявності).

18. Запишіть слова за будовою у такому порядку (буквами п, к, с, з позначено відповідно префікс, корінь, суфікс, закінчення):

1. п + к + з ;

2. п + к + с ;

3. п + к ;

4. п + к + с + з ;

19. Виберіть спільнокореневі слова з групи слів, виділіть корінь.

1. Дитина, подітися, дітвора, школярі, учні, дітки.

2. Доріжка, дорога, придорожній, путь, дорожній, шлях, дорогий.

Придумайте таке ж завдання для своїх товаришів зі словами *милий, гори*.

20. Знайдіть слово, в якому префікси такі, як у словах *вивезти і змішаний*; корінь — як у слові *вільний*; суфікси такі, як у словах *вихователь, ходити, акторка*; а закінчення — як у слові *вода*.

Не збувай про можливі чергування звуків у різних значущих частинах слів.

21. Підкресліть пари спільнокореневих слів:

витікати – тікати ;

ломити – уламок ;

волом – волі ;

текти – потік ;

політ – злетіти ;

котик - каток ;

звечора – вечеря ;

спік – випечений ;

витру – витерти ;

викотить – котом ;

22. У кожному слові закресліть зайве слово:

сова

совеня

совок

совиний

син

синок

синій

синівський

23. Утворіть нові слова із букв даних слів:

Спина, дошка, лісок, смола.

24. Чи належать до спільнокореневих такі слова? Доведіть свою думку.

Котик-каток; витікати – тікати; ломити - уламок ; волом – волі; текти – потік; викотить – котом; політ – злетіти; витру – перетерти; спік – випечений; звечора – вечеря.

25. Відшукайте спільне у словах кожної колонки. Доповніть їх своїми прикладами.

Сом	хата	ставок
ліс	мама	бережок
меч	весна	плужок

26. Розберіть за будовою слова:

Хатинька, доріжка, прибережний, польовий, весна, запорізький, Прикарпаття, зубний, село, край, лото, багаття, совість, дружити, дзвонить, мідь, вікно, швидко, дружок, малий, далеко.

ОРФОГРАФІЯ

1. Вставте пропущені букви **ф** або **хв**. Запишіть.

...ланель, ...абрика, ...анера, ...артух, шар..., ...орма, ...утболка, ...илька, ...атати, гра...ин, ...алити, ...іст, ...іртка, сара...ан, ...орий, ...утляр.

2. Випишіть слова групами. Вставте [е],[и].

1-ша група — слова, в яких ненаголошені [е],[и] можна перевірити, використавши число (однина, множина).

2-га група — добір перевіреного слова з іншої частини мови.

З...мля, м...довий, ч...рговий, кр...ло, з...ма, в...рба, кр...кливий, в...шневий, н...зенький, в...сняний, ч...сло, з...рно, св...ня, в...сокий, с...ло, ш...рокий, к...слиця, ш...поче, в...сна.

3. Запишіть слова, вставляючи потрібну літеру з дужок.

Ягі (д, т) ка,	шу (б, п) ка,	ле (х, г) ко,	шви
(т, д) ко,			
зу (п, б) ки,	зага (д, т) ка,	бері (с, з) ка,	ри (п,
б) ка,			
ка (з, с) ка,	подру (ш, ж) ка,	сте (ж, ш) ка,	ва (ж,
ш) ко,			
мере (ж, ш) ка,	ло (ш, ж) ка,	лі (с, з) ти,	слі (з,
с) ки.			

Пригадайте прислів'я з поданими словами (на вибір). Запишіть.

4. Спишіть. Вставте, де потрібно, пропущені букви.

Гу...ся, ріл...я, колос...я, знан...я, зерн...я, взут...я, дит...я, корін...я, порос...я, щаст...я, прилад...я, Над...я, зіл...я, жит...я, вугіл...я, тел...я.

5. До поданих коренів слів доберіть префікс так, щоб слово записувалося з апострофом.

... 'їхати, ... 'єднати, ... 'їзд, ... 'яснення, ... 'язати, ... 'явити, ... 'явитись, ... 'їсти.

6. Побудуйте вірш, вставляючи пропущені літери.

...е до..., пері...ить злива,
...енятко вимокло, як хлю... .
А ...иглик, ...ебетун ...асливий,
...ебече, пурхнувши на ку... .

7. Запишіть слова в алфавітному порядку, вставте пропущені букви.

Уч...тель, вер...сень, ч...рвоний, вул...ця, д...ректор, яс...н, за...єць, ч...тання,
в...дмідь,
з...лений, к...шеня, д...тина.

8. Вставте пропущені букви. З даними словами складіть речення.

С...стра, в...селий, в...ликий, знан...я, облич...я.

9. Вставте пропущені букви. Визначте головні члени речення.

Ясне сонце не гріє,	Ос...паються клени,
холодок повіва.	листя з дуба л...тить.
Зас...хає, жовтіє	Лиш ялинка з...л...на
На узліс...і трава.	серед лісу стоїть.

10. Вставте, пропущені букви.

Х...жак, с...ло, к...ти, с...ни, д...вак, д...мар, т...мніти, д...ревце,
в...селенький, в...терти,
б...р...жок, д...ван, з...л...ненький.

11. Вставте пропущені букви, запишіть в дужках перевірене слово.

Віночок пл...ту – помий пл...ту.
Молодий кл...нок – гострий кл...нок.
Подвір'я вим...ту – вікно вим...те.

12. Відтворіть на письмі текст вірша Т. Шевченка

...ч...т...с..., бр...т...м...ї,
д...м...йт..., ч...т...йт...,
І ч...ж...г... н...в...ч...йт...сь,
й св...г... н... ц...р...йт...сь.

13. Виправте допущені помилки.

Річка буг, полтава, чирвоний, типленько, чиривици, матірю, житя, девять, бур'як, про вести, здороги, взутя, стерня, осіній, дзьоп, книшка, швидко, зар'ядка.

14. Розкрийте дужки і запишіть слова, приголосні подвоюються, а потім ті, де подвоєння немає.

Заня(т)я, багато столі(т)ь, перед могутніс(т)ю, бездорі(ж)я, покритий ема(л)ю, зра(н)я, дозві(л)я, з учас(т)ю, І(л)я, (л)ється, тюле(н)ячий, обли(ч)я, з лю(т)ю, (н)яня, рі(л)я.

15. Вставте пропущені букви, запишіть правильно.

(...)різати, (...)фотографувати, (...)скочити, (...)’єднати, (...)шити, (...)цідити, (...)питати, (...)кинути, (...)класти, (...)котити.

16. Вставте пропущені букви, запишіть в дужках перевірні слова.

В білій од...жині (...) цілий рік ходила,
Нав...сні (...) з...л...ний (...) кожушок наділа,
Кучері вм...вала (...) чистою росою
Та й розв...с...ляла (...) білою красою.

17. Спишіть, вставляючи пропущені букви, визначте дієвідміну дієслів.

Раненько прокидає...ся,
Зарядкою займа..ся,
Водою облива...ся,
Швиденько одягає...ся,
В дорозі не спиняє...ся,
Назад не озирає...ся,
Так, друже мій, ніколи,
Не спізни...ся до школи.

18. Запишіть слова у дві колонки: в одну – з префіксом *пре-*, в іншу - з префіксом *при-*:

Пр...глибокий, пр...кусити, пр...славний, пр...сміливий, пр...бивати,
пр...кордонник, пр...бічник, пр...хороший, пр...завзятий, пр...пущення,
пр...морозок, пр...меншити, пр...старкуватий, пр...хилитися, пр...сумний,
пр...вабити, пр...добрий, пр...красний.

19. Виправте у тексті помилки і запишіть правильно.

Трьома ярусами розкинулось зелене мереживо лісу.

У першому, найвищому ярусі, шуміли вершини дубів.

До них схилялися розлогі клени і ясини. Св'яткові берези ворушили довгими косами.

А в другому ярусі чорніли ягоди черемхи, чорніли осики.

(За А. Шияном)

20. Вставте пропущені букви, підберіть, де можливо, перевірні слова.
Ми...тять (...), ні...ті (...), ягі...ка (...), ні...ка (...), во...зал.
21. У котрому рядку всі слова написані без орфографічних помилок?
Счистити, м'який, вогкий, здоров'я.
Шістдесят, святковий, ін'єкція, молотьба.
Прейти, зписати, клиновий, сирида.
Спишіть всі слова, виправивши помилки.
22. Виправте помилку у загадці, відгадайте її.
Вчистім полі він росте:
На високих нішках,
В зилених панчішках,
Квіточки блакитні,
Очиньки привітні.
23. Вставте пропущені букви, запишіть слова, поділяючи для переносу.
Кол...ри, жит...я, п..нь, кв..тка, га...ка, ц..го, ол..нь, чую, чотир...ох, лящ.
24. Запишіть якомога більше слів, що означають кольори та їх відтінки.
Складіть і запишіть одне речення, використавши деякі із цих слів.
25. Словниковий диктант.
Виразно, комп'ютер, кілометр, аеродром, хвилина, четвер, влітку, горизонт,
одинадцять, щоденно, будь ласка, ввечері, до побачення, ззаду, мізинець,
мільйон, напам'ять, п'ятсот,
шістсот, юннат, держава, президент, пиріжок, Київ.
26. Визначте, чи підходять такі перевірки орфограм слабких позицій в коренях слів.
Зам...тіль – мить;
в...селий – весла;
оз...ратися – озера;
т...рпкий – терпить;
с...литися – сила;
в...сіти – високо;
м...туєвий – мито.
- Напишіть, там де слід, свої перевірні слова.
27. Спишіть, вставляючи пропущені букви, апостроф. Поставте у словах наголос.
Д...рева, с...чі, подвіря, в...села, ...венять, т...плиця, г...рой, бага...я,
св...ято, сл...зи.

28. Придумайте словниковий диктант для своїх товаришів на вивчені орфограми.

29. Вставте замість крапок пропущені букви.

Бач...те, вч...те, ід...те, чита...те, сто...те, біжи...те, дума...те, воз...те, раху...те.

ЛЕКСИКА

1. Виберіть до фраз слово-синонім з дужок.

Корабель пустелі (верблюд, човен, джип).

Столиця гумору (Одеса, Париж, Нью-Йорк).

Царство Нептуна (пекло, море, ліс).

Білі мухи (міль, сніг, тополиний пух).

Другий хліб (сухарі, чіпси, картопля).

2. Поясніть, як ви розумієте дані вислови:

ні пари з вуст — _____.

Байдики бити — _____.

Ловити гав — _____.

Пекти раків — _____.

Намолоти сім мішків вовни — _____.

3. Поясніть як у тлумачному словнику:

Адрес, адреса, адресат, адресант.

4. Доберіть синоніми:

Чемпіон — _____.

Дискусія — _____.

Дисципліна — _____.

Фініш — _____.

5. Підкресліть рядок, у котрому в усіх словах кількість букв відповідає кількості звуків.

Юність, щедрість, екзамен.

Запорізький, просьба, обличчя, п'ять.

Заєць, джміль, вокзал, дев'ять.

6. Доберіть якнайбільше ознак до слів.

Земля — _____.

Струмок — _____.

Сад — _____.

Небо — _____.

7. Підберіть синоніми до слів:

гарна (дівчина) — _____.

гарна (людина) — _____.
могутній — _____.
злоба — _____.

8. Поясніть коротко, як ви розумієте такі вислови:
яблуко від яблуні далеко не падає

— _____.
намолоті сім мішків гречаної вовни

9. Складіть лексичний словник до опису бузку.

10. До словосполучень, що вжиті у прямому значенні, добери словосполучення, які вживаються у переносному значенні:

крижана бурулька
— _____.
світла кімната — _____.
тепла осінь — _____.
гострий ніж — _____.

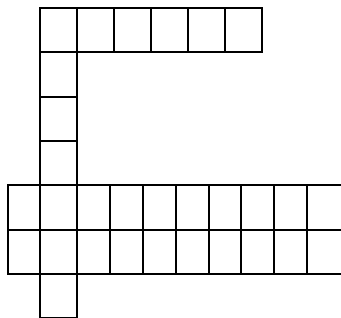
11. Підкресліть з ряду слів форми одного і того ж слова: ніс, заніс, носом, носити, носив, на носі, підніс, біля носа.

12. Розгадайте кросворд.

Запишіть по горизонталі, що означають вислови:

- 1) водити за ніс;
- 2) зарубати на носі;
- 3) встромляти носа;

Якщо правильно підберете слова, тоді по вертикалі вийде слово, яке означає «
клювати носом».

13. Поясніть значення слів, як у тлумачному словнику.

Бібліотека —

Конституція

Дисципліна —

Друкарня —

Матриця

14. Запишіть слова в алфавітному порядку:
заїхав, жовтень, їжак, бджола, квасоля, вівторок, м'який.

15. До поданих слів доберіть по два синоніми:

ароматний — _____;

тьма — _____;

міць — _____;

відомий — _____;

давній — _____;

16. Поясніть значення слів.

Розум — _____.

Майстерність — _____.

Досвідчений — _____.

17. Поясніть значення виразів.

Очей не показувати — _____.

Очі рогом лізуть — _____.

очі розбігаються — _____.

мозолити очі — _____.

очі бігають — _____.

очі метають зірки — _____.

очі на мокрому місці — _____.

18. Доповніть речення порівняннями.

Сонце ніжно голубило землю,

як... _____.

Тоненькі берізки взялися за руки і пішли в танок, наче

... _____.

Озеро виблискує на сонці,

ніби... _____.

19. Доберіть антоніми до багатозначних слів, вжитих у переносному значенні :

сухий одяг — _____ ;
суха погода — _____ ;
сухий хліб — _____ ;
суха мова — _____ ;
сухе літо — _____ ;
сухі квіти — _____ ;
чисті руки — _____ ;
чиста совість — _____ ;
чисте небо — _____ ;
чиста ріка — _____ ;

20. Назвіть одним словом:

велика біда — _____ ;
сильний дощ — _____ ;
дрібний дощ — _____ ;
топлене сало — _____ ;
колекція засушених рослин — _____ ;
заклад, де продають ліки — _____ ;

21. До поданих слів доберіть близькі за значенням з префіксами.

Тихий, сумний, бесіда, слабкий, сміливий.

22. З поданими словами складіть словосполучення так, щоб кожне з цих слів було вжито у прямому і переносному значеннях.

Світлий, довгий, шовковий.

23. Доберіть прислів'я – антоніми.

Хто працює, той не бідує.

24. Підберіть дієслова з переносним значенням до слів.

Зима - _____ . Сонце -

_____ .

Весна - _____ . Котик -

_____ .

25. Вставте пропущене слово:

Синиці голодом намлілись –

Така зима, така зима!

Оце б у вирій полетіли –

Та ... там нема.

(Л.Костенко)

26. Утворіть нові слова із букв даних слів:

Наприклад: старий – айстри.

Спина - . Лісок - .
Дошка - . Смола - .

27. Допиши іменники.

Великий, просторий, чистий;
дерев'яний, червоний, м'який;
висока, гілляста, могутня;
чисте, прозоре, ясне.

28. Гра «Синоніми».

Дах - . Півень - .
Очерет - . Копиця - .
Борошно - . Заєць - .
Жара - . Хуртовина - .

29. Підкресліть омоніми у тексті. Поясніть їхнє значення.

Гей, стрільці, хапайте луки
та й біжіть бігом на луки!
Комарня там вельми сита –
Настріляйте зо три сита.

30. Вставте прикметники – антоніми, щоб прислів'я мало смисл:

... правда краща, ніж ... брехня.
З ... хмари - ... дощ.
Земля ..., а хліб родить.

31. Згрупуйте синоніми за значенням. Яке слово зайве?

Кусок, краса, кусень, шматок, врода, іній, скибка.
Дитина, колиска, мама, люлька, маля, дитя.
Планета, земля. Мир, світ, стіл, згода. Лад, земна куля.
Іскриться, сміється, переливається, біжить, регоче, сріблиться.

32. Знайдіть синонімічну пару фразеологізмів:

Завидки беруть, крутити голову, між двома вогнями, нам'яти боки,
піднімати на глум, підбивати клинці, як у казці, давати
прочухана.

Довідковий матеріал: милити шию, між молотом і ковадлом, заздрощі
хапають, надавати стусанів, брати на кпини, як у бога за пазухою, баламутити
голову, смалити халяви.

33. Поясніть значення слова, склавши з ним речення:

Лисички, півники.

34. Серед поданих словосполучень знайдіть і підкресліть ті, що вжиті у прямому значенні.

Біжить вода, біжить час, біжить хлопчик.

Легкий пух, легкий вітер, легка задача.

Добрий час, добрий дідусь, добрий хліб.

Тиха година, тиха музика, тиха дівчинка.

Гроза відійшла. Відійшла хвороба. Відійшло від душі.

35. Доповни прислів'я антонімами:

Що маєш зробити, то зроби сьогодні, а що маєш з'їсти, то з'їж...

Якщо влітку пісні співаєш - ...сльози проливаєш.

По одягу зустрічають, а по розуму - ...

Правда солона, а брехня - ...

36. Доберіть різнокореневі антоніми до слів I стовпчика, однокореневі – до слів II стовпчика.

Ситий –

надія –

Далекий –

відкривати -

Білий –

молодий -

Зустріч –

поринати -

Рідкий –

відганяти -

37. Відгадайте слово:

Синонім до слова *вродливий*, антонім до слова *негарний*.

Синонім до слова *ненька*, антонім до слова *мачуха*.

Синонім до слова *лютий*, антонім до слова *добрий*.

Синонім до слова *радісний*, антонім до слова *сумний*.

Складіть подібне завдання зі словами *тихий*, *земля*.

38. Від поданих слів утворіть нові, змінюючи першу літеру:

ліс – _____;

мак – _____;

дар – _____;

піч – _____;

борт – _____;

39. Із поданих слів складіть синонімічні групи:

Сильний, журливий, задушевний, дужий, печальний, щирий, рослий, великий, потужний, сумний, високий, говорити, балакати, чуйний, казати, невтішний, розмовляти, міцний, сердечний.

40. Випишіть словосполучення, в яких є слова в переносному значенні.
Залізний стілець, залізна воля, срібний дзвіночок, срібний голосок, золоте серце, золотий перстень, свіжа квітка, свіжа думка.
41. Відредагуйте речення, замінивши однокореневі слова їх синонімами:
Ледар усе життя ледарює.
Тільки нероба нічого не робить.
42. Виберіть потрібне слово з поданих у дужках синонімів і запишіть з ним речення:
(Спить, куняє, дрімає) земля під глибоким снігом.
Дівчина хитро (сміється, регоче, посміхається).
Учні (говорили, вели розмову, розмовляли, розповідали) про історію рідного краю.
43. Придумайте речення зі словом так, щоб вони вживалися у різному значенні.
Ніс, ніс. Став, став. Дорога, дорога.
44. Розглумачте слова.
Осоння – _____.
Вишивка – _____.
Брунатний - _____.
Серветка - _____.
Вибори – _____.
45. Замініть одним словом:
пасти задніх – _____;
пекти раків – _____;
46. Підберіть синоніми:
туман лягає - _____;
думає – _____;
дорога – _____;
47. Запишіть синоніми у порядку зростання швидкості руху:
Іти, повзти, плентатись, нестись, бігти, летіти, мчатися.
Склади і запиши речення з виділеними словами.
48. З букв даного слова складіть і запишіть інші слова:
Зразок: соловейко – село, коло, воло, колеса, косо.

Товариш –

Ластівка –

Листоноша –

---

49. Продовжіть ряд, мислячи за аналогією:

Пісня – глухий, картина – _____.

Електровоз – вагони, кінь – _____.

Школа – навчання, лікарня – _____.

Ліс – дрова, бібліотека – _____.

Пісня – композитор, літак – _____.

50. Складіть та запишіть речення, де б такі слова, як *віра, надія, любов* означали:

а) імена,

б) почуття.

51. Розподіліть синоніми в порядку зростання ознаки:

безстрашний, хоробрий, сміливий, сміливець;

боязливий, несміливий, заяча душа, боягуз.

52. Випишіть слова, вжиті в переносному значенні.

Підморозило. Тоненька крига заклила річку й озеро. Це зима прийшла. Ходить вона по долинах і горах. Тихо ступає у великих валянках. Скрізь свою чарівну картину домальовує.

53. Перебудуйте розповідне речення у запитальне.

Без повітря не може бути життя на Землі?

54. Перебудуйте спонукальне речення у розповідне.

Бережіть книги – джерело знань.

55. Поставте слова су формі звертання. З одним із них запишіть спонукальне речення.

Зіронька — ..., зимонька — ..., Марія Степанівна — ... .

56. Впізнайте слово за діями, ознаками.

Впав, покотився, підскочив, закотився.

Скрекотуха, торохтілка, плетуха.

Вірний, чесний, надійний.

57. Складіть і запишіть два речення зі словом *добрий*, вжитим у прямому і в переносному значеннях.

58. До сполучення слів, вжитих у переносному значенні, доберіть сполучення слів у прямому значенні.

Ліс дримає – _____.

Золота осінь – _____.

Вередливий вітер – _____.

59. Доберіть синоніми до слів.

Морозний – _____.

Співати - _____.

Недуга - _____.

60. Із букв кожного слова утворіть нові слова.

Жайворонок, буквар, приказка, команда, порядок, світлофор, тракторист,
роса, сонечко,
жирафа.

61. Із поданих слів складіть синонімічні ряди.

Біда, жахливий, сум, бездіяльний, журба, похмурий, потворний, ледачий,
смуток, насуплений, страшний, лінивий, лихо, понурий, горе.

62. Підберіть якнайбільше ознак до слів:

земля, струмок, сад, небо, клас, країна, село.

63. Складіть речення, в яких слова *сонце*, *світлий*, *крила*, виступали б у
прямому, а потім у
переносному значенні.

64. Прочитайте фразеологізми. Поясніть їх значення, замінивши відповідними
словами.

Зарубай на носі –

_____.

Водити за ніс –

_____.

Крутити носом –

_____.

Байдики бити -

_____.

Комар носа не
підточить. _____.

64. Розподіліть синоніми у порядку зростання ознаки:

заяча душа, боягуз, несміливий, боязливий;

людина великого розуму, тямовитий, світла голова, розумний.

65. З поданих афоризмів випишіть антоніми і з'ясуйте, якою частиною мови вони є.

- Ученість - солодкий плід гірконого кореня .(Сократ)
- Нехай ми мовчимо, проте вчинки наші говорять. (Сенека)
- Хто сам собі друзів шукає, той сам собі ворог. (Ш. Руставелі)
- Людині потрібно два роки, щоб навчитися говорити і шістдесят років, щоб навчитися тримати язик за зубами.

66. Згрупуйте синоніми за значенням. Яке слово зайве?

- А) Мужність, розмова, відвага, бесіда, хоробрість, балачка, сміливість, вулиця, говірка.
- Б) Кусок, краса, кусень, шматок, врода, скибка, іній.
- В) Багаття, крик, вогонь, галас, ватра, небо.
- Г) Лелека, стіл, герой, бусол, сміливець.

67. До прикметників доберіть синоніми з префіксом **без** -.

- Засушливе літо - сумний день -
- пустинний острів - жорстокий вчинок -

68. До дієслів доберіть синоніми.

- Будувати - _____ . Перемагати - _____ .
- Ясніє - _____ . Тремтить - _____ .

69. Словосполучення замініть синонімічним словом.

Шкільна сумка, очний лікар, дитячий лікар, кімната для навчання, пересувний цирк, мамин батько, шкільний стіл.

70. До іншомовних слів доберіть українські відповідники.

Алфавіт, біографія, автор, аналогічний, аплодисменти, архаїчний, арбітр, акцент.

Слова для довідок: *оплески, застарілий, азбука, наголос, життєпис, подібний, льотчик, суддя.*

71. Доберіть слова – синоніми до фразеологізмів.

- Байдики бити – _____ .
- Правити теревені - _____ .
- Одним махом – _____ .
- Як дві краплі води – _____ .
- Тримати язик за зубами – _____ .
- З хвилини на хвилину – _____ .
- Сон рябої кобили – _____ .

72. Доберіть синонімічні фразеологізми до даних стійких сполучень.

Хоч греблю гати; сила силенна; без ножа різати; байдики бити; теревені правити; ні риба ні м'ясо; заломити ціну; гав ловити; дати драла; не всі вдома; обдерти як липку; пускати бісики.

73. У кожному стовпчику знайдіть пару, яка не є антонімами.

Літо – зима	високий – низький
стіна – стеля	важко – легко
вгору – вниз	далекий – сільський
життя – смерть	рідне – чуже
говорити – мовчати	здалека – зблизька
вперед – назад	холодний – теплий

74. Діберіть антоніми до виділених слів.

Легка сумка; **легка** задача; **легка** хода.

Міцний мороз; **міцний** сон; **міцне** дерево.

Старий дуб; **стара** сорочка; **стара** газета.

75. До поданих прислівників доберіть антоніми.

Гарно - _____ . Взимку -

_____ .

Потім - _____ . Ввечері –

_____ .

Вперед - _____ . Спереду -

_____ .

Праворуч - _____ . Приємно -

_____ .

76. Доберіть антоніми – фразеологізми.

Байдики бити; піти з торбами; бідний як церковна миша; співати дифірамби; ні пари з вуст; як кіт наплакав; ляси точити; брати в голову; білий як сніг; піти вгору; хоч греблю гати; стоїть як вкопаний.

Слова для довідки: піти на дно; кататися як сир в маслі; розпустити язика; працювати в поті чола; кіт наплакав; купатися в розкоші; в рот води набрати; поливати поміями; кури не клюють; викинути з голови; чорний як сажа; намастив п'яти салом.

77. Спишіть прислів'я, доповнивши їх антонімами.

Правда з дна моря виринає, а неправда.....

Одне «зараз» краще трьох.....

Правда солона, а брехня.....

Руки білі, а сумління.....

Від слова до діла, як від.....до неба
Згода дім будує, а.....руйнує

78. Які словосполучення вжиті в прямому значенні?

Гострий язик, гостре слово, гостра коса, гострий ніж, гострий погляд.

79. Поясніть значення поданих слів, склавши із ними речення.

Голки, зайчик, вушко.

80. Підкресліть слова, які мають кілька значень. Складіть із ними речення.

Калина, лінія, дятел, мова, важкий, вушко, чорнобривці.

81. Поясніть значення словосполучень.

Свіжий хліб, свіжий вітер, свіжа сорочка.

Чорна тканина, чорна робота, чорні думки.

Чисті руки, чистий сніг, чисте небо, чиста ріка, чиста совість.

Тиха їзда, тиха розмова, тихий сон, тихий дощ.

Темний час, темний день, темна ніч.

82. Серед поданих словосполучень знайдіть ті, в яких слова вжиті у прямому значенні.

Веселе сонечко, веселий дощик, весела школярка.

Срібний годинник, срібний голос, срібне колосся.

Схлипує море, схлипує дитина, схлипує вітер.

Світлі думки, світлий день, світле майбутнє.

Голівка капусти, голівка часнику, голівка дитини.

83. До слів, вжитих у прямому значенні, доберіть слова в переносному значенні.

Лист берези – _____.

Чисті руки – _____.

Біжить хлопчик – _____.

Пливе спортсмен – _____.

Легкий пух - _____.

Золота каблучка - _____.

Добрий дідусь - _____.

84. До поданих слів доберіть синоніми. З одним із них складіть і запишіть речення.

Міцний – _____. Блакитний – _____. Балакучий – _____.

Акуратний – _____. Виразний - _____. Високий - _____.

85. До словосполучень доберіть синоніми з префіксом *без-*. З одним із них склади і запиши речення.
Ясне небо –
Правильна відповідь –
Жорстокий вчинок –
Вічна пам'ять –
86. Випишіть антоніми.
Праця людину годує, а лінь марнує.
Оптимізм – віра в перемогу добра над злом, правди над кривдою, світла над темрявою.
87. Спишіть текст. Підкресліть слова, вжиті в переносному значенні.
Прийшла до беріз осінь. Принесла їм золоті стрічки. Вплели берези стрічки в зелені коси. Сміються сонячні зайчики, а берези сумують.
Зі словами *ніс, сонечко, язик* складіть речення. Щоб дані слова виражали різні значення.
88. До слів *початок, багатство, батьківщина, безсмертя, свято, визволення* доберіть антоніми і запишіть їх. (Кінець, бідність, чужина, забуття, поневолення, будень.)
89. Спишіть вірш, підкресліть синоніми.
Вивчайте мову українську –
дзвінкоголосу, ніжну, чарівну,
прекрасну, милу і чудову,
як материнську мову колискову.
90. Підберіть дієслова з переносним значенням до слів:
Хмарина, весна, сонце, котик.

ЧАСТИНИ МОВИ

1. Назвіть частини мови в реченнях.
Поміж плакучих верб співають соловейки. Туман клубочиться над сонним озером.
Високо в небі курличуть журавлі.
2. Визначте до якої частини мови належать слова кожної з груп. Доведіть свою думку.
- Казка, вечір, свято.

- Чарівний, новорічні, зимове.
3. Замініть іменники, де це можливо, спорідненими прикметниками.
Бруньки берези –
Яблуко антонівки –
Посуд із глини –
Кисіль із молока –
4. Від яких слів, що означають назви професій не можна утворити іменники чоловічого роду?
Балерина, секретарка, прибиральниця, масажистка, танцюристка, друкарка, доярка, медсестра.
5. Згрупувати слова:
- як частини мови
- як споріднені
- як синоніми
Звістка, хвороба, звати, закликати, викликати, хворіти, крик, шум, виклик, примхливий, шуміти, кричати, повідомити, шумний, повідомлення.
6. Замініть звичайні прикметники прикметниками вжитими в переносному значенні.
Красивий голос –
Безлюдне село –
Повільна річка –
Розумна голова –
7. Запишіть якнайбільше ознак до поданих іменників:
бузок, літо, кішка.
8. До загальних назв допишіть власні:
поет –
держава –
9. Прочитайте вірш, погрупуйте слова вірша за частинами мови: іменник, прикметник, дієслово, займенник, прислівник:
Гори сині, ріки чисті,
Ниви рівні, колосисті,
Чи я в щасті, чи в неволі –
Не забуду вас ніколи.

10. Замість пропущених букв поставте відповідні займенники і утворіть нові слова:
...рина, ...кола, ...мофій, ...ок, ...рій.
11. Прочитайте текст, допишіть закінчення. Визначте відмінок іменників:
Два веселі їжак...,
накололи на голк...,
всі листк...,
і сказали:
- ми - кущ...,
золоті у нас плащ...,
на дощ... .
12. Спишіть, вставляючи пропущені закінчення. Визначте відмінок виправлених слів.
Маленька прац(...) краща за велике безділля.
Хто працює, той прац(...) шанує.
Чесної прац(...) вітер не розвіє.
13. Чи підходять ознаки іменникам? Якщо ні – виправте і запишіть правильно.
Полохливий, як лев.
Сильний, як заєць.
Хитрий, як ведмідь.
Злий, як лисиця.
Вайлуватий, як рись.
14. Поставте всі іменники тексту у множині. Запишіть утворений текст.
Ранкова роса ще виблискувала на білій ромашці. Жаринкою червоніла гвоздика.
Острівцем жовтіла суха квітка безсмертника. Легенький вітерець шарудів у шипшиновому острівці.
15. Підберіть якнайбільше означень до слів:
земля, струмок, сад, небо, друг.
Складіть розповідь з цими словосполученнями.
16. Поширте речення за допомогою відомих вам частин мови.
Дятел вистукує.
17. Складіть речення, що містять такі ж частини мови, як у поданому про різні пори року.
Зелене дерево колихав легенький вітерець. (Весна).
18. Утворіть кличний відмінок іменників, визначте закінчення, із двома словами складіть

речення.

Син, друг, пісня, матуся, муха, Любов Павлівна, кобзар, вітер, козак, швець.

19. Допишіть закінчення іменників.

Стояв біля дуб..., вийшли з дом..., під'їхав до завод..., зібрали багато хліб...,
сік з виноград... .

20. Спишіть, вставляючи потрібні закінчення.

Комарі літають ро... - бути гарній днині.
Перед дощ... плачуть каштани і липи.
Дим стовп... - на тиху погоду.

21. До прикметників доберіть іменники. Словосполучення запишіть.

Вечірня ..., скляний ..., залізна ..., блакитна ..., кисле ..., вузька ..., ляна
....

22. Складіть і запишіть рядки віршів П. Тичини, Т. Шевченка. Підкресліть іменники.

Вода, з-під, явора, тече.
Моя, вечірняя, над, зоре, зійди, горою.
Я, ходила, гай, а, квітку, ось, яку, по.

23. Запишіть речення, добираючи до іменників потрібні за змістом прикметники.

Кожна пора року прекрасна: зима - ..., весна - ..., літо - ..., осінь - ... .
А людина прекрасна ... ділами.

24. Випишіть синонімічні прикметники і розмістіть їх у порядку наростання ознаки.

У траві метушаться дрібні комахи. Тут і маленькі коники-стрибунці, і крихітні жучки, і мікроскопічні мурашки.

25. Прикметники, вжиті у переносному значенні, замініть іншими, з прямим значенням. Чи є ці прикметники синонімами?

Золоті руки, срібне волосся, чисте небо, щедрий урожай.

26. Спишіть, вставляючи замість крапок відповідні прикметники.

Прийшла осінь. Всі дерева, кущі одягла вона в ... вбрання. Принесла ...яблучка,
... груші, ...сливи. І ліс розкрив ... комори. Шипшина виклала ... ягідки.
...дуб подарував жолуді. ...осінь своїми дарами.

27. До кожного дієслова доберіть і запишіть іменник.
Садити, дарувати, вишивати, малювати, випікати, витинати, кроїти, ткати, орнаментувати.
28. Визначте частини мови. Підкресліть головні члени речення. Яким членом речення є дієслово?
Стоїть гора високая,
зелений гай шумить;
пташки співають голосно,
і річечка блищить.
29. Запишіть дієслова згідно з порядком виконання дій.
Поклали, змололи, посіяли, спекли, виростили, замісили, зібрали, змолотили.
30. Прочитайте висловлювання, поясніть його значення, підкресліть прислівники.
Говорити багато – дар гострого розуму.
Говорити мало й добре – властивість мудрого.
Говорити багато й погано – ознака дурня.
Говорити мало й погано – є ознакою божевільного. (Ф. Ларошфуко)
31. Замініть сполучення слів одним словом – прислівником.
Перший раз брати участь у конкурсі -...; переганяти один одного під час бігу -...;
повертатися додому, як обіцяв -...; йти, якщо не знаєш дороги - ... .
32. Знайдіть і виправте помилки.
- Цього року була снігова зима. Ми часто спускалися з сніжної гірки.
- Бабуся зварила риб'ячу юшку. Рибний хвостик ми віддали котові.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

- Прочитайте текст , доповніть його своїми міркуваннями про те, яким повинен бути президент дитячої країни.
Набридло дітям жити з дорослими. І вирішили вони створити свою країну.
Та яка ж держава без президента, якого усі б слухали?
Президент – обрана народом людина, яка стоїть на чолі держави.
- Напишіть твір на тему: «Яким я буду через двадцять років».
- Напишіть казку за поданим зачином.

Жили-були на світі фарби. Кожна мала свій характер і вдачу.

4. Складіть оповідання на тему: «Мій улюблений казковий герой».
5. Складіть твір-міркування на тему: «Що б я змінив у світі на краще?»
6. Складіть невеличке оповідання, яке б пояснювало один з цих висловів:
Стати у пригоді. Потупити очі. З відкритою душею.

7. Напишіть твір-опис за поданим початком:

А надворі зима. Вона цього року видалася сувора... Все заснуло; тільки з півночі наступало холодне повітря і відчувалося, що з ним прийде нарешті спізнена зима.

(У. Самчук)

8. Складіть оповідання, що має один з заголовків:

- У що заплутався нічний туман?
- Чому зажурилися останні квіти?
- Про що сповістив вітер?

9. Уявіть, що Ви директор школи для батьків. Якою вона повинна бути? Складіть розповідь та запишіть.

10. Продовжіть казку за зачином:

Чарівна лікарня.

Одного разу Сергійко потрапив у незвичайну лікарню, де лікували від лінощів, злості і заздрощів. Лікар попросив його допомогти виписати хворим дітям рецепти від цих хвороб. Які рецепти міг виписати Сергійко?

11. Придумайте слова на кожну букву слова *білочка* та складіть оповідання про білочку, використовуючи придумані слова.

- Б –
- І –
- Л –
- О –
- Ч –
- К –
- А –

12. Запишіть своє міркування.

Треба берегти пташок. Вони...

13. Прочитайте початок твору. Продовжіть його. Доберіть заголовок.

Петрикові снився чудовий сон. Ось він на космодромі. Підходить до космічного корабля. Люк автоматично відкривається. Хлопчик сідає у крісло. Корабель стартує.

14. Складіть розповідь-спогад на тему: «Казка, розказана мамою (татом, дідусем, бабусею)»

15. Складіть твір-міркування на одну із тем:

«Що таке слова»,

«Книга – морська глибина»,

«Без хліба нема життя на землі».

16. Складіть твір за поданим початком:

Дружні шпаки

Горобець побачив на березі шпаківню і зайняв її. Через тиждень прилетіли з півдня шпаки. Піднявся гамір...

17. Творче завдання:

- продовжіть розповідь «Червона калина»,

- напишіть лист-подяку до автора прочитаної книги,

- напишіть твір-роздум «Хочеш бути щасливим – не будь лінивим».

18. З набору слів складіть зв'язний текст, доберіть заголовок.

Київ, парк, півтори тисячі років. Дніпро, каштани, клени, героїчне минуле, майбутнє.

19. Опишіть відоме народне традиційне свято. Можливі варіанти: «Моє улюблене свято», «Свято у моєму домі».

20. Складіть текст-міркування за прислів'ям.

Літній день рік годує.

21. Творче завдання:

а) опишіть акваріум очима рибки і кота;

б) склади фантастичне оповідання за зачином:

Одного дня на землі перестали рости рослини...

22. Складіть казку-«салат» з казок «Червона шапочка», «Кіт у чоботях», «Попелюшка», «Лисичка та журавель», «Котик та півник».

23. Складіть казку на тему: «Осінь – чарівниця».

24. Творче завдання:

а) склади оповідання від імені якоїсь тваринки. – Наприклад, котика;

б) склади оповідання-мініатюру «Загадковий шелест».

25. Складіть твір-міркування на одну із тем:

«Якби я був невидимка, то...»

«Яке слово мене радує...»

«Щоб життя прожити не марно, потрібно...».

26. Склади лист-подяку від лісових мешканців хлопчикам та дівчаткам, які зробили годівнички.

27. Продовжіть оповідання, пояснивши Мишкові слова дідуса.

Зелена аптека

Мишко з дідусем часто бувають у лісі. Дідусь розбирається у травах і квітах.

Одного разу він сказав онуку, що ліс – це зелена аптека. І цим дуже здивував Мишка. Аптека? Чому? – запитав хлопчик.

28. Складіть оповідання за зачином:

Вісімсот років тому люди придумали годинник. Він допомагає нам визначати час. А ще вчить нас цінувати хвилинку. Адже все життя людини складається із золотих хвилинок. Чому ж їх назвали золотими?

29. Придумайте казку про голосні та приголосні звуки.

30. Складіть казку за таким заголовком: «Чому маленька буква стала великою?»

31. Складіть оповідання та тему: «Чим життя дорослих відрізняється від життя дітей?»

32. Складіть оповідання за зачином:

Одного разу мама подарувала мені чарівні окуляри, що бачать лише добро...

33. Складіть фантастичне оповідання за зачином:

- одного дня тварини почали розмовляти, як люди...

- одного дня парти в класі ожили і розповіли про різних учнів...

34. Складіть оповідання на тему: «Хліб очима ситого та голодного».

35. Напишіть творчу роботу з теми: «Куди я мрію помандрувати».

36. Поясніть прислів'я за допомогою складеного оповідання.

Чого Івась не навчився, того і Іван не буде знати.

37. Відшукайте у тексті зайве речення. Складіть оповідання з даним реченням.

Зима. Мороз. Всі тварини від холоду поховалися. Подивись у вікно. А в зайця немає ні нори, ні гнізда. Де ямку в снігу викопав, там у нього і дім. Зате шубка у нього тепла і пухнаста.

38. Складіть текст-розповідь на одну із запропонованих тем: «Наш клас», «Цікава екскурсія», «Наші обереги».

39. Напишіть твір-мініатюру на тему: «Без книг не уявляю свого життя».

40. Допишіть казку придумайте заголовок.

У прекрасної царівни Весни було три брати: Березень, Квітень, Травень. Березень був якийсь дивний. То веселий і теплий, із Сонечком дружить, то ...

Середній брат Квітень... .

А Травень... .

41. Складіть текст-опис осіннього лісу або парку, доберіть заголовок.

42. За поданим початком складіть казку.

Жили-були ведмежатко Пух і лисенятко Пих. Одного разу вони засперечалися, хто з них більше користі приносить лісу, і вирішили це перевірити...

Використана література:

1. Сходинки творчого зростання. Робота з обдарованими дітьми. Гордіюк Н. М. - Тернопіль

2. Творчі завдання з української мови. 4 клас. О. Р. Гемзюк – Тернопіль

3. Творчі завдання з української мови. 3 клас. Н. О. Будна – Тернопіль

4. Словничок фразеологічних синонімів. Г. В. Баран – Харків

5. шкільний словничок синонімів. Г. В. Баран – Харків

6. Олімпіадні завдання з української мови. В. М. Салтишева – Рівне

7. Предметні олімпіади. Н. О. Будна - Рівне